

Актуальные проблемы обучения русскому языку – IV

Dne 17. května 2000 uspořádala katedra rusistiky Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně již počtvrté jednodenní seminář věnovaný aktuálním otázkám vyučování ruštině na našich školách. Semináře se zúčastnili zástupci českých a slovenských rusistických pracovišť. Jednání zahájila vedoucí katedry doc. PhDr. J. Krystýnková, CSc. Přivítala všechny shromážděné v konferenční místnosti a seznámila je s organizací pracovního zasedání. Během celodenního jednání bylo proneseno celkem 19 referátů, rozdělených do čtyř tematických oblastí.

Nejprve byly vyslechnuty příspěvky z oblasti **jazykovědné**. Jako první vystoupil **S. Žaža** (FF MU Brno). V referátě *Коммуникативная грамматика русского языка в концепции Г. А. Золотовой* vysvětlil, čím je takový typ gramatiky vymezen, a také mj. zdůraznil, že komunikativnost se uskutečňuje prostřednictvím syntaxe; syntax společně se sémantikou představují uzlové centrum komunikativní gramatiky. Symbolikou coby důležitým problémem frazeologie se zabývala v příspěvku *Символы как компоненты фразеологических единиц* **D. Antoňáková** (FF PU Prešov). Konstatovala, že symboly ve slovní zásobě a frazeologii představují kulturní dědictví národa. Jedním ze způsobů tvoření nových slov je abreviace. Tento typ slovo tvorby je příznačný především pro ruštinu 20. století. Abreviace a překlad ruských abreviatur do slovenštiny byl v popředí zájmu **J. Opálkové** (FF PU Prešov) v jejím vystoupení *Аббревиация как особый способ словообразования в русском языке на современном этапе (перевод аббревиатур с русского на словацкий язык)*. O tom, jak lze znalosti z historického vývoje ruštiny využít při výuce praktickému jazyku u budoucích filologů-rusistů naznačil v referátě *Историческое освещение некоторых спрягаемых форм глаголов в аудитории будущих филологов-русистов* **A. Brandner** (FF MU Brno). Ruština je jazykem, který tenduje k analytičnosti. Jedním z příznaků je i to, že v ruštině dochází k zeslabení pádových struktur na úkor spojení s předložkami. O značné expanzi konstrukcí s předložkou *по* v současné ruštině pohovořila ve svém pojednání *Активные процессы в употреблении предлога «по»* **J. Svobodová** (PdF ZČU Plzeň). Pro současnou ruštinu je také typické, že má rozkolísanou normu a v oblasti slovní zásoby zaznamenává značný příliv lexikálních jednotek z jiných jazyků. Na tyto okolnosti nutno pamatovat při výuce praktickému jazyku: na učitelé totiž záleží výběr originálního textu. Při práci s ním by měli žáci poznat, jak funguje současný ruský jazyk. Nad těmito otázkami se zamýšlela **M. Rykovská** (PdF ZČU Plzeň) ve svém vystoupení *Проблема подбора текстов по современному русскому языку*. **G. Morigozovová** (PdF MU Brno) se zaměřila v referátě *К вопросу о стилях языка и речевой культуре* na problematiku jazykové kultury současné ruštiny. Příspěvek **R. Grenarové** (PdF MU Brno) *Властní jména в прировнаниích se spojkou „jako“ в češtině a ruštině* představoval studii řešící danou problematiku v porovnávacím pohledu: situace v mateřském jazyce byla konfrontována se situací v ruštině.

Následovaly referáty z oblasti **metodiky a didaktiky ruského jazyka**. Jako první byl přednesen referát **L. Benedikové** a **E. Ondřejčkové** (FF UKF Nitra) *Новые подходы к обучению русскому языку в вузах Словакии*, v němž bylo mj. pojednáno o tom, že vysoké školy na Slovensku, které připravují budoucí filology-rusisty, zamě-

řují své studijní plány nejen na přípravu pro učitelské povolání, ale také pro obor překladatelství; jejich absolventi se uplatňují zejména v obchodní sféře. **E. Vysloužilová** (FF UP Olomouc) v příspěvku *K motivačnímu poli* se podělila s tím, jak rozdílný přístup nutno uplatňovat při přípravě rusistů pětiletého magisterského filologického studia a tříletého bakalářského studia, které je zaměřeno na překladatelství. To vše souvisí s otázkou profilu absolventa. **J. Folprechtová** (PdF UK Praha) ve svém vystoupení *Новое пособие по грамматике русского языка* seznámila přítomné s novou učební pomůckou určenou především pro žáky středních škol (ale nejen pro ně) *Сюжурн рускэ граматикы*, na níž participovala jako spoluautorka. **H. Žofková** (PdF UK Praha) se zamýšlela nad problematikou současného vyučování ruštině jako druhému cizímu jazyku v pojednání *Обучение русскому языку как второму иностранному языку на продвинутом этапе обучения*. Při výuce cizím jazykům je neodmyslitelná práce s uměleckým textem. **R. Hříbková** (PdF UK Praha) v referátě *Роль и место художественного текста при обучении русскому языку* konstatovala na základě provedeného průzkumu v terénu, že umělecký text není vždy považován za integrální součást jazykového vyučování, ruštinu z toho nevyjímá. Aversi k uměleckému dílu vyvolává skutečnost, že v něm často bývá obsaženo mnoho neznámých slov; z toho vyvstává obava z nesrozumitelnosti. Problémy spojené s počáteční výukou ruštině na vysoké škole rozebral v příspěvku *Нěkтерé проблемы počáteční выuky руштинэ на vysokých školách* **V. Severa** (FF OU Ostrava). Pro ilustraci analyzoval situaci na ostravské Filozofické fakultě po r. 1989, a to jednak se zřetelem k vyučování ruštině jako studijního oboru, jednak v pohledu na vyučování ruštině jako cizího jazyka pro neruštinaře v rámci tzv. společného základu studia. Podobné problémy rozebírala ve svém pojednání *Проект обучения русскому языку с начального этапа обучения на педфаке в Брно* **J. Krystýnková** (PdF MU Brno).

Blok referátů z oblasti literárněvědné byl zahájen vystoupením **J. Vorla** (FF OU Ostrava) *Интерпретация введения литературного дила V. Nabokova „Позвání на поправу“*. **V. Popov** (PdF MU Brno) v referátě *Янка Дягилева – поэт андеграунда* představil přítomným již zesnulou básničku ruského undergroundu. Její básnické texty se vyznačují tím, že obsahují nenormativní lexikální prvky, básně se zpravidla nerýmují a vyvěrá z nich depresivní nálada.

Celodenní seminář byl uzavřen dvěma příspěvky z oblasti kulturologie. **J. Sipko** (FF PU Prešov) v pojednání *Этнокультурные коды языковых реминисценций* mj. uvedl, že okřídlené perifrastické výrazy nelze překládat doslova, neboť tím by se ztratil jejich vlastní význam. K dějinám ruského myšlení se vztahovalo vystoupení **S. Koryčánkové** (PdF MU Brno) *Софиология как одна из основ русской духовной мысли*.

Po každém bloku přednesených referátů následovala diskuse. Celkově lze průběh pracovního semináře považovat za užitečnou akci, na níž si účastníci vyměňovali zkušenosti ze své odborně-badatelské i pedagogické činnosti. Jednotlivá vystoupení se mohou stát přínosem pro další zkvalitňování výuky ruskému jazyku. Na závěr zasedání zazněl návrh, aby příští, v pořadí již pátá konference byla věnována problematice počátečního vyučování ruštině na vysokých školách.

Aleš Brandner